

TÍTOL: La dona en l'antiga Grècia, Aspasia d'Atenes.

AUTORA: María Monzonís Ruiz (il·lustració i context).

DESCRIPCIÓ DE L'ESCENA:

Aquesta il·lustració tracta de presentar la participació de les dones atenenses en la vida pública d'aquesta ciutat. Tot i que la seua activitat principal es centrava en el domini familiar i algunes funcions religioses, cal destacar la rellevància d'aquelles que també van contar amb una gran influència política i literària.

Per il·lustrar la presència de les dones a l'antiga Grècia, es pren com referent una escena ambientada en l'Àgora de Atenes (1200 aC - 146 dC), el centre d'activitat política, comercial i social. Ja que, si bé poques eren les dones que podien mostrar la seua eloqüència oratòria, resulta de vital importància commemorar a aquelles que empraren un vital paper en la filosofia i cultura gregues; personatges que sovintment són erosionats per la història.

Si bé Atenes és coneguda com el bressol de la democràcia, defensora del poder de la ciutadania, no aparentava tan democràtica en allò referent a les dones. Doncs cal aclarir que es trobava molt lluny de ser una democràcia universal.

A Atenes, les dones tenien un paper clarament reservat a l'espai domèstic. En efecte, a aquesta cultura trobem una clara divisió sexual de tasques, de manera que, mentre que l'home exercia un gran paper en l'àmbit públic i polític, la dona es trobava limitada a l'àmbit privat. Referent al seu estatus, les dones atenenses no eren considerades ciutadanes, sinó cònjuge de ciutadans. Aquestes eren presentades com menors eternes, que devien de romandre sota l'autoritat d'un tutor, atès que aquestes no posseïen ni drets polítics ni jurídics.

No obstant, trobem casos excepcionals, sobre aquelles dones que arribaren a participar en la cultura i l'enriquiment d'aquesta societat grega; tot i que la literatura sol guardar silenci sobre els seus assoliments. Podem destacar el cas de la poetisa Safo de Lesbos, Agnodice d'Atenes, Arete de Cirene i Aspasia d'Atenes, entre altres, qui és la protagonista d'aquesta il·lustració.

Aspasia d'Atenes, ha passat a la història com una dona alliberada de les costums atenenses. Un personatge d'idees avançades que va aconseguir una gran influència. Aspasia provenia d'una família adinerada de Míleto, fet que positivament va influir en la seua educació contrastada front el rol femení ateniense. Sobre el segle IV i III aC. Atenes es converteix en una gran atracció per a sofites i retòrics. I aquesta fou capaç de debatre amb els més il·lustres pensadors de la seua època.

Mentre que hui dia Sócrates i Platón són considerats els pares de la filosofia, poc es coneix la figura d'Aspasia com mestra de Sócrates, dona que va influènciar tant a Platón com a Fidias, Anaxàgoras i Empédocles. Com a mestra de retòrica trovem manifestada la seua importància en el diàleg *Menéxeno* de Plató, en la memòria de Antítenes i Esquines, que li dedicaren els diàlegs *Aspasia*,

en *Económico* de Jenofonte i *Recuerdos* de Sócrates, entre altres. Molts s'atreveixen a afirmar que Aspasia va influir al discurs d'igualtat de Platón i Sòcrates, en contraposició de la misòginia expandida per altres pensadors com Hesíodo o Semónides.

Cal destacar la funció inaudita d'Aspasia, sent així que ensenyar, com a dona, retòrica a homes no era un escenari freqüent en aquella època. Aquesta certament no va deixar indiferents als escritors més influents i lluny de resignar-se es va saber mantindre en el centre polític i intel·lectual d'Atenes, trencant amb els rols socials d'aquesta ciutat.

Aquesta il·lustració captura l'art de l'oratoría, al que se dedicava Aspasia, encara que en un cercle reduït de pensadors. El disseny de la protagonista s'inspira en la *herma de màrmol* de los Museos Vaticanos (segle V aC.) i l'obra de *Aspasia debate con Sócrates* de Nicolás de André Monsiau (1800). Ací trobem a Aspasia d'Atenes representada amb el pentinat i vestimentes tradicionals de la dona grega. A la il·lustració podem observar un recollit a l'estil grec, vestida amb un quitón acompanyat d'un himatión que li cobreix el cap i part del cos.

L'escena es troba ambientada a l'àgora de la Grècia clàssica, on podem observar una part il·lustrada del temple de Ares, que es trobava situat en la part nord de l'Àgora d'Atenes, entre l'Altar de els dotze Déus i l'Odeón d'Agripa, on tenia lloc la major part de les activitats polítiques.

BIBLIOGRFIA: :

- colaboradores de Wikipedia. (2022a, septiembre 15). *Ágora de Atenas*. Wikipedia, la enciclopedia libre. https://es.wikipedia.org/wiki/%C3%81gora_de_Atenas
- colaboradores de Wikipedia. (2022c, noviembre 2). *Indumentaria en la Antigua Grecia*. Wikipedia, la enciclopedia libre. https://es.wikipedia.org/wiki/Indumentaria_en_la_Antigua_Grecia
- CUADERNO, E. (2019, 11 junio). *La mujer en la Atenas clásica*. El Cuaderno. <https://elcuadernodigital.com/2019/06/06/la-mujer-en-la-atenas-clasica/>
- colaboradores de Wikipedia. (2022, 31 octubre). *La mujer en la Antigua Grecia*. Wikipedia, la enciclopedia libre. https://es.wikipedia.org/wiki/La_mujer_en_la_Antigua_Grecia
- GONZÁLEZ. A. (1997) *Aspasia*. Ediciones del Orto.
- GONZÁLEZ. A. (1992) *Lo femenino de Platón*. Universidad complutense de Madrid. Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación. Madrid pp..34-35

- KRAUS. R. (1966). *La vida privada y pública de Sócrates*. Buenos Aires. Ed. Sudamericana.
- MONTES. J. (s. f.) *Aspasia de Mileto - Mujeres en la filosofía Antigua*. Mundo ético
<https://sites.google.com/site/larucadeaspasia/2-individualidades/2-3-aspasia-de-mileto>
- RODRIGUEZ. E. (2004) Lisistrata, en *Mujeres en la Antigüedad*.
- SOLANA. J. (1994) *Aspasia de Mileto*. Testimonios y discursos, de la selección, prólogo y estudio introductorio, Edt: Anthropos.